12. Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.07.2002. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/40–15

13. Санто Б. Инновация как средство экономического развития: пер. с венг. / Б. Санто; общ. ред. и вступ. ст. Б. В. Сазонова. – Москва: Прогресс, 1990. – 295 с.

14. Світзинський А. В. Синергетична концепція культури / А. В. Світзинський. – Луцьк, 2008. – 698 с.

15. Степаненко Д. М. Классификация инноваций и ее стандартизация / Д. М. Степаненко // Инновации. – 2004. – №7. – С.77–79.

References

1. Balabanov V. O. Do problemy formuvannja innovacijnoi' kul'tury suspil'stva / V. O. Balabanov // XXI stolittja: Al'ternatyvni modeli rozvytku suspil'stva. Tretja svitova teorija: materialy Tret'oi' Mizhnarodnoi' naukovo–tehnichnoi' konferencii', 21–22 travnja 2004 roku. – Chastyna 1 / red. G. P. Balabanova. – K.: Feniks, 2004. – S.388–391.

2. Bibler V. S. Ot naukouchenija – k logike kul'tury: Dva filosofskih vvedenija v dvadcat' pervyj vek. – M.: Politizdat, 1990. – 413 s.

3. Druker P. F. Zadachi menedzhmenta v XXI veke: per. s angl. / P. F. Druker. – Moskva: Vil'jams, 2007. – 235 s.

4. Zubenko V. V. Innovacionnaja kul'tura v sisteme organizacionnoj kul'tury predprijatija. – Rezhym dostupu: http://pk.napks.ru/library/compilations_vak/eiu/2007/4_5/p_93_97.pdf

5. Kojuda O. P. Innovacijna kul'tura ta i'i' harakterni osoblyvosti / O. P. Kojuda, O. A. Nebylycja // Problemy nauky. – 2009. – №7. – S.15–20.

6. Lisin B. K. Innovacionnaja kul'tura / B. K. Lisin // Innovacii. – 2008. – №10. –S.49–53.

7. Lisin B. K. Innovacionnaja kul'tura. – Rezhym dostupu: http://transfer.eltech.ru/innov/archive.nsf/0d592545e5d69ff3c32568fe00319ec1/c019257aefe127dac32577dc00493038?OpenDocument

8. Ljubina O. N. Sovremennye podhody k opredeleniju innovacionnoj kul'tury obshhestva. – Rezhym dostupu: http://www.zpu–journal.ru/e–zpu/2012/6/Liubina_Innovative–Culture/

9. Ot informacionnogo obshhestva – k obshhestvam znanija. JuNESKO // Vsemirnyj sammit po informacionnomu obshhestvu: Informacionnoe izdanie / Sost. E. I. Kuz'min, V. R. Firsov. – SPb., 2004. – S.82–84.

10. Pershochergovyj plan dij po poshyrennju innovacij v Jevropi. – Rezhym dostupu: http://cordis.europa.eu/documents/documentlibrary/21926641EN6.pdf

11. Poskrjakov A. A. Innovatika: nauka i uchebnyj predmet / A. A. Poskrjakov // Nauch. sessija MIFI–98: sb. nauch. tr. – Moskva, 1998. – Ch.1.

12. Pro innovacijnu dijal'nist': Zakon Ukrai'ny vid 04.07.2002. – Rezhym dostupu: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/40–15

13. Santo B. Innovacija kak sredstvo jekonomicheskogo razvitija: per. s veng. / B. Santo; obshh. red. i vstup. st. B. V. Sazonova. – Moskva: Progress, 1990. – 295 s.

14. Svitzyns'kyj A. V. Synergetychna koncepcija kul'tury / A. V. Svitzyns'kyj. – Luc'k, 2008. – 698 s.

15. Stepanenko D. M. Klassifikacija innovacij i ee standartizacija / D. M. Stepanenko // Innovacii. – 2004. – №7. – S.77–79.

Kyrylenko K. M., *PhD, associate professor,*
the Head of the Department of Philosophy
of Kyiv National University of Culture and Arts
(Ukraine, Kyiv), katerinasophia@ukr.net

Innovative culture and V. Bibler's dialogue conception of culture

The author clarifies the essential features of innovative culture related to the characteristics of innovations that constitute its foundation. The basic theory for this study is the dialogue conception of culture, methodological tools are interactive approach. An innovative culture is considered as dialogically interpreted space that imolements itself diachronically (as a dialogue between different temporal slices of culture) and synchronically (as different pictures of the world, in particular, as the paradigm of natural and scientific and humanitarian world view). The author also traces the structural similarity of innovation and dialogue, argues that innovation has interactive model of construction. The study of the innovative culture from the standpoint of the dialogue conception is extremely important, because conversation about innovative culture is gaining momentum outrunning other scientific studies carried out in this direction. Such aspect of studying also has significant practical importance because it reveals the true meaning of innovation expected by society in various spheres of life.

Keywords: *innovation, dialogue, interactive construction of innovation, innovative culture, innovation as a cultural meme.*

Кириленко Е. М., *кандидат философских наук,*
доцент, заведующая кафедрой философии,
Киевский национальный университет культуры и искусств
(Украина, Киев), katerinasophia@ukr.net

Инновационная культура и теория диалога культур В. Библера

Выяснены сущностные характеристики инновационной культуры, которые связаны с глубинными особенностями инноваций, составляющих ее основу. Базовой теорией для такого изучения является теория диалога культур, методологическим инструментарием – диалоговый подход. Инновационная культура рассматривается как диалогически воспринятое пространство, которое реализовывает себя как диахронически (в плоскости диалога различных темпоральных срезов культуры), так и синхронически (в плоскости различных картин мира, в частности, речь идет о парадигме естественнонаучной и гуманитарной картины мира). Автор также прослеживает структурное сходство инновации и диалога, утверждает, что инновация имеет диалоговую модель построения. Изучение инновационной культуры с позиций диалоговой теории является крайне актуальным, поскольку разговоры об инновационной культуре набирают обороты в обществе, опережая собой научные исследования, осуществляемые в данном направлении. Такой ракурс изучения имеет также значительное практическое значение, поскольку раскрывает истинный смысл ожидаемых обществом инноваций в различных сферах жизни.

Ключевые слова: *инновация, диалог, диалоговое строение инновации, инновационная культура, инновация как культурный мэм.*

* * *

УДК 165.7

Комаха Л. Г.,
кандидат філософських наук, доцент кафедри
логіки, Київський національний університет
ім. Тараса Шевченка (Україна, Київ), ilin_vv@ukr.net

Особливості «радикального перекладу» в прагматичному аналітизмі У. Куайна: аргумент «невизначеності»

Досліджуються особливості аргументації У. Куайна в його концепції «прагматичного аналітизму». Аналізуються «смисл», «мова», «слово», «поведінка» в ситуації невизначеності правил перекладу, їх релятивність. Показано аргументацію філософа проти «семантичного платонізму», що пов'язано з принципом «невизначеності» перекладу і відходом від конотатів.

Ключові слова: *прагматичний аналітизм, аргумент, смисл, референція, лінгвіст, мова, переклад.*

Теорія аргументації знаходить конструктивне оприявлення в логіці наукового пізнання кожної епохи. Але особливо плідною вона постає в нових областях науки, філософії і методології. Орієнтація сучасних філософських дискурсів і методологічних рефлексій на подолання ірраціоналізму та суб'єктивізму, обґрунтування доцільності зміни наукових теорій закономірно обумовлює розвиток аргументації. Для логіки наукового пізнання важливим постає завдання вияснення нових способів аргументації в напрямках філософії, які здійснили важливий вплив на розвиток сучасної культури мислення.

Впродовж майже всього XX століття в полі уваги вчених–теоретиків перебувала філософія неопозитивізму і постпозитивізму (філософія науки). Їх логіка і аргументи стають більш зрозумілими, якщо враховувати виключно уважне відношення до основ науки. Дану традицію, яка заслуговує всебічної підтримки, з ентузіазмом підтримав американський філософ–аналітик Уіллард Куайн. В його інтерпретації європейський нео– і постпозитивізм одержали досить специфічний, а саме прагматичний образ. В результаті філософія науки набула прагматичного «відтінку». Наслідки цього явища виявилися досить неоднозначними, що пояснюється актуальністю прагматичного підходу насамперед для гуманітарних, а не для інших наук, в тому числі для природознавства. В концепції У. Куайна інтерес

представляє його аргументація теоретичних положень, які не завжди знаходили підтримку в науковому середовищі. Постає завдання виявити їх основний зміст та значення для теорії аргументації.

Філософія і аналітичні роботи У. Куайна з часу їх появи завжди були в полі аналізу теоретиків, методологів і логіків. В числі сучасних досліджень творчості американського мислителя потрібно віднести праці П. Вейнгартнера, Дж. Реале, Д. Антисері, В. А. Канке, П. Т. Манікаса, В. Крафта та ін. Але залишається мало дослідженим вплив творчості У. Куайна на розвиток прагматизму і антиреалізму у філософії науки.

Мета статті полягає в дослідженні аргументації У. Куайна, яка виокремлює в якості предмету дослідження проблеми «радикального перекладу» в його концепції «прагматичного аналітизму».

Філософія У. Куайна насамперед пов'язана з логікою. В тридцятих роках минулого століття він є одним з учасників Віденського гуртка. Там же він познайомився з «великим вчителем» Р. Карнапом, хоча і розійшовся пізніше з ним в поглядах. Помітний вплив на нього здійснили міркування Ф. Франка, М. Шліка, К. Геделя, Ф. Вайсмана. Завдяки підтримці У. Куайна європейські вчені, які втекли від нацизму, змогли продовжити роботу в США. Сам мислитель знаходив смисл своїх досліджень у філософії логіки, яку викладав у Гарвардському університеті. З його численних творів потрібно відмітити наступні, які мають пряме відношення до логіки: «Дві догми емпіризму» (1951), «З логічної точки зору» (1953), «Методи логіки» (1959), «Шляхи парадоксу та інші нариси» (1966), «Сутності». Півстоліття книги і статті У. Куайна викликали дебати і дискусії з проблем логіки і філософії мови. Як зазначив Дж. Романос, «жодний мислитель не здійснив такого могутнього впливу на тематику філософських суперечок» [6, с. 707].

Загальна позиція У. Куайна полягає в обґрунтуванні положення, згідно якого найбільш фундаментальні основи філософування і логічного мислення зводяться до наступних: а) роль збудження чуттєвих рецепторів людини в пізнанні; б) мова як інтерсуб'єктивна соціальна система знаків; в) вибіркова поведінка людей в різних ситуаціях [4, с. 40–41]. Він прагнув звільнити філософію науки від тих припущень, які, на його думку, не витримують критики з позицій логіки. На противагу традиції, яка йде від Дж. Локка, американський філософ не визнавав так званий «внутрішній досвід», рефлексію, або щось аналогічне, наприклад, мислення. Нічого переконливого сказати про «внутрішній досвід» людині не вдається, адже кожного разу виявляється, стверджує У. Куайн, що сказане стосується співвідношення чуттєвих реакцій, мови і поведінки. І лише четвертого (внутрішнього досвіду, рефлексії) не дано [2, с. 156].

Заперечення «внутрішнього досвіду» робить емпіризм У. Куайна більш радикальним, чим класичний і неопозитивістський. В силу чого філософію У. Куайна часто називають «радикальним емпіризмом». Разом з тим тексти мислителя свідчать про те, що центральне значення з трьох вищевказаних основ філософування він надавав мові. Його філософію можна назвати також «лінгвіцизмом», хоча певного ґатунку, а саме «емпіричного» і «поведінкового». У. Куайн оголосив себе прибічником прагматизму Дж. Дьюї, для якого «смисл не є психологічною сутністю, він є властивістю поведінки» [4, с. 40]. Проте, незважаючи на проголошену тезу, сам мислитель акцентує свою увагу на мові, оскільки люди змушені на свій страх і ризик конструювати систему світу, котра орієнтована на мову в більш значній степені, ніж на почуття.

В першу чергу У. Куайн з логічною послідовністю намагається реалізувати вибрану ним методологію «лінгвістичного прагматизму», що зробило його аргументи досить неочікуваними. Як він вважає, неможливо осягнути референцію як означення об'єктів словами та іншими знаками, що видається цілком очевидною операцією. Але виясняється, що це далеко не так. Навіть у випадку адекватного визначення і вказівки на певний об'єкт не ясно, на що саме вказується – чи то на нього як ціле, чи на частину, а якщо на частину, то яку. Багатьом словам, доказує філософ, чіткі визначення взагалі протипоказані. Отже, в результаті подібної аргументації ми одержуємо висновок, що «референція як самостійний акт неможлива» [3, с. 339]. Неспроможність референції (денотації) покладає кінець «міфу про галерею», згідно якого кожному об'єкту відповідає слово (як в галереї кожна картина відповідає зображуваній об'єктивній реальності).

Необхідно враховувати, що проблема «референції» має давню традицію в історії логіки і перебуває в полі сучасної наукової дискусії, зокрема стосовно проблеми істини. Аргументи «за» стосовно того, чи є речення (положення) істинним, якщо воно відповідає реальності, засновуються на його відношенні до реальності. Тобто якщо факт, про який говориться в даному реченні, вважається істинним, то він має відношення до реальності. А якщо реальність співвідноситься з фактом, про який говориться в реченні, то це і є істина. Однак, вважає П. Вейтгартнер, «замість того, щоб говорити про те, що твердження є істиною (істинним), якщо те, про що говориться в твердженні співвідноситься з реальністю, ми можемо сказати, що речення є істинним, якщо воно відповідає реальності» [1, с. 169]. Отже, в цьому смислі твердження про те, що речення (положення) є істинним, якщо воно відповідає реальності, правильне.

Наступний аргумент виходить з тези, що речення є істинним, якщо воно відповідає реальності, правильної не тільки для екзистенціальних речень, але і для предикацій. Так, якщо речення «а має власність Р» є істинним, якщо існує а, у якого є власність Р, зазначає П. Вейтгартнер, тоді теза має смисл. Ми тут виходимо з визначення істини, в якій містяться дані судження, як складові того факту, що існує комплекс відповідальної логічної думки, котра є судженням. Тобто «коли ми говоримо «а має відношення R до b» наше судження істинне в тому випадку, коли існує комплекс «а має відношення R до b», і наше судження не істинне, в тому випадку, коли даний комплекс відсутній» [1, с. 169]. Отже, теза про те, що речення є істинним, якщо воно відповідає реальності, видається правильним.

Аргументація «проти» виходить з наступного: якщо теза «речення є істинним при його відповідності реальності» означає, що річ, про існування якої говориться в реченні або про котру щось стверджується, існує, тоді кожне істинне речення має на увазі те, що щось існує, або те, що дана річ, про яку говориться в реченні, існує. Тим не менше також правильні висловлювання про відношення, в яких одна або всі умови відношення, і при цьому самі відношення не існують. Це доказує Тома Аквінський: «Але саме відношення по природі

своїй не виходить з реальності, оскільки те, що воно стверджує, не є щось, а характеризує щось. Тим не менше існують деякі відношення, котрі нічого не стверджують в реальності, але стверджують в розумі» [10]. З цього слідує, що (за правилом modus tollens) вищерозглянута теза, яка стверджує, що положення істинне, якщо воно відповідає реальності, не означає, що річ, про існування котрої говориться в реченні або в ній щось стверджується, існують насправді.

Наступний аргумент «проти» проголошує: якщо істина положення s встановлена наукою, то наука використовує критерій істини s. Однак відповідність (s) реальності не може бути критерієм істинності s. «Виходячи з теорії відповідності, – пояснює дану позицію Ф. П. Рамсей, – котра ставиться під сумнів, істинність означає відповідність між нашими переконаннями і реальністю, котра перебуває за їх межами, – зовнішній ідеал, до якого ми прагнемо. Але ми не можемо прагнути до цього ідеалу з надією досягнути його; також ми не можемо використовувати його в якості критеріїв» [8, с. 39]. Аргумент «про відповідність фактам» розкриває нам сутність того, «що є істина, але він не може слугувати вказівкою того, яке показує, в чому істина» [9, с. 24], – обґрунтовує дану позицію Н. Решер.

Отже, якщо істинність положення s встановлена наукою, то наука не розглядає проблему відповідності s з реальністю. Тому твердження про те, що положення істинне, якщо воно відповідає реальності, неправильне (хибне).

Виходячи з аргументів «за» і «проти», зазначимо, що в У. Куайна проблема «референції» пов'язана з реченням (тим чи іншим положенням). Мова йде про те, що речення має зміст, який відноситься до звичайних умов або звичайної інтерпретації його смислу (плюс контекст). Коментуючи положення А. Пана: «Людина є розумною твариною», яке означає на англійській, що людина – «розумна тварина», У. Куайн доводить: в даному випадку умова істинності не являється аналітичним еквівалентом. «Подібний доказ може бути застосований для демонстрації, що вираз «існують єдинороги» не є строго або аналітично еквівалентним: «Існують єдинороги – істинне на англійському»» [7, с. 184]. Результатом прикладів, приведених А. Паном і У. Куайном, є те, що умова істинності разом з його формальним апаратом має на увазі емпіричні факти, які стосуються референції і значення, що знайшли вираз в реченні (положенні).

Виходячи з позиції «прагматичного аналітизму», У. Куайн свою аргументацію проти «семантичного платонізму» пов'язує з принципом з невизначеності перекладу і відходом від конотатів. «Радикальним перекладом» мислитель називає переклад з мови, яка відійшла в минуле, заснованої на поведінковій очевидності і без «посилання на словники». Уявімо собі ситуацію, зазначає він, коли лінгвіст повинен перекласти речення або вираз з мови народу, розвиток якого відбувається поза контактом з нашою цивілізацією. «Гавагай», скаже людина, вказуючи на кролика, що біжить. Лінгвіст, перевівши «гавагай» як «кролик», не буде використовувати словники і звертатися за допомогою до інтерпретаторів. Він постарається йти від «ситуації–стимулу» і буде намагатися порівняти його і нашу поведінку при появі тварини [6, с. 711–712].

В «радикальному перекладі» співставляються зовсім не смисли слів. Лінгвіст не має перед собою словесні смисли подібно до творів мистецтв в картинній галереї. І слова аж ніяк не функціонують в ролі «етикеток». Зробити їх речами, тобто конкретизувати конотати (смисли, значення) і намагатися звести переклад до таких конкретних одиниць – означає задовольнятися галюцинаціями. Це підтверджує ментальний експеримент радикального перекладу. «Не існує реальності, відносно якої той чи інший переклад можна визнати правильним» [3, с. 342], – стверджує У. Куайн. Міркуючи гіпотетично, відповідно до установок прагматизму, цією реальністю могла б бути система поведінки. Хоча системи поведінки є самими різними і в нас немає можливості привести їх до загального знаменника.

Отже, смисли на практиці пов'язані не з ментальними станами, а із прагматичними, поведінковими стимулами. Всупереч менталістському «міфу про галерею» (наочність), смисли відсилають до поведінки. Немає сигніфікату у вигляді ідеї, а є смисл як поведінкова відповідь на стимул. «Мова є соціальне мистецтво, – ще раз стверджує У. Куайн, – якого ми досягаємо на основі очевидності демонстрованої поведінки в обставинах, що соціально впізнаються» [4, с. 41].

Повертаючись до прикладу стосовно перекладу слова з мови, яка сформувалася поза нашою цивілізацією, постараємося зрозуміти, що стоїть за рішенням лінгвіста ототожнити слово туземця «гавагай» зі словом «кролик». Можливо, перед нами гра слів, очікувань і концептуальних схем. Природне очікування туземців, яке вкладається в короткий вираз «кролик», можливо, означає більше, ніж все інше. Лінгвіст, раз почувши його при обставинах, коли кролик був об'єктом особливого інтересу, перевірить слово «гавагай» в якості позитивної або негативної відповіді, буде намагатися елімінувати такі можливі його варіанти, як «біле» і «тварина», в якості альтернативних для перекладу. Зупинившись на слові «кролик», він не буде ставити нескінченні експерименти, хоча і буде готовий до того, що якийсь «неочікуваний досвід зробить необхідною ревізію його версії перекладу» [6, с. 712].

З точки зору В. А. Канке, концепція «невизначеності перекладу», відповідно до аргументів якої неможлива субординація теорій, викликає заперечення. В нео– і постпозитивізмі теорія звіряється з експериментальними даними. Вони і являють собою ту реальність, відносно якої визначається, котра теорія більш сильніша, більш істинна. Проте, зосереджений на системах поведінки, У. Куайн не притримується цього методологічного рішення. Однак аналіз систем поведінки «без звернення до проблематики спеціальних наук, їх фактів навряд чи може бути переконливим» [2, с. 158].

Проте, на наш погляд, дана критика спрощує позицію У. Куайна. Насправді, за допомогою експериментальних ситуацій, структурованих навколо «стимулу–реакції», лінгвіст створює певний «словник перекладу» та аналітичні гіпотези для встановлення мережі кореляцій між словами і виразами туземця, і своїми власними словами та виразами. Однак, вся ця робота не гарантує, що терміни «гавагай» і «кролик» співіснують в самих речах. В аргументації У. Куайна об'єкт, до якого «прикладаються» терміни, – можливо всього лише тимчасові сегменти того, що ми називаємо «кроликом», і ситуація, що стимулювала дати позитивну відповідь на «гавагай», співпадає з тією ж, що і зі словом «кролик». Коли від тотожності смислових стимулів «гавагай» і «кролик» лінгвіст робить висновок

про їх відповідність, то робить це в силу розуміння ним того, що «туземець достатньо схожий на нас, щоб мати загальне коротке поняття для кролика взагалі, а не для окремих його частин» [5, с. 43–46].

З даного обґрунтування У. Куайна виходить, що лінгвіст не перекладає смисли термінів і виразів з мови туземця на свою власну, скоріше він проектує свої концептуальні схеми, очікування і звички на поведінку туземця. В цьому і полягає принципова невизначеність перекладу. Необхідно вказати, що робота У. Куайна «Слово і об'єкт», в якій досліджується проблема складності перекладу, починається словами: «Мова – це соціальне мистецтво. Навчаючись мові, ми повністю залежимо від інтерсуб'єктивно доступних вказівок, що говорити і коли. Тому немає ніякого іншого способу порівняння лінгвістичних значень, ніж як в термінах налаштованості людей до відкритої реакції на соціально існуючі стимули. Результатом визнання цього обмеження є те, що проблема перекладу зіштовхується з систематичною невизначеністю» [5, с. 13]. Автор виявляє сім причин «нездатності правильно оцінити невизначеність», в тому числі наявність у двомовного індивіда його власної семантичної кореляції і системи аналітичних гіпотез, несумісної з потрібними «параметрами» іншого індивіда. Кореляції і гіпотези, окрім того, можуть виявитися імпліцитними, як і ряд додаткових канонів, що обмежують вибір аналітичних гіпотез, що ускладнює ситуацію невизначеності.

Таким чином, експеримент «радикального перекладу» показує, що його суть не в співставленні смислів і слів з предметами. Смисли є поведінкові позиції. Правила перекладу невизначені, вони релятивні відносно тотальності перевірених і неперевірених диспозицій. Від такої невизначеності можна позбутися завдяки вільному вибору. Аргументація американського філософа про «радикальний переклад» враховує логіку вербальної поведінки, невербальні стимули, ситуативні речення, а також метод аналітичних гіпотез. Аргументи про «невизначеність перекладу» засновані на принципах біхевіористського підходу, що обумовлено холістською природою смислу.

Список використаних джерел

1. Вейнгартнер П. Фундаментальные проблемы теорий истины / П. Вейнгартнер. – М.: «Российская политическая энциклопедия» (РОССПЭН), 2005. – 352 с.
2. Канке В. А. Философия экономической науки: Учеб. пособие / В. А. Канке. – М.: ИНФРА–М, 2009. – 384 с.
3. Куайн У. Вещи и их место в теориях / У. Куайн // Аналитическая философия: становление и развитие: Антология. – М.: Пресс–Традиция, 1989. – С.322–342.
4. Куайн У. Онтологическая относительность / У. Куайн // Современная философия науки: знание, рациональность, ценности в трудах мыслителей Запада. – М.: Логос, 1996. – С.40–41.
5. Куайн У. Слово и объект / У. Куайн // Новое в зарубежной лингвистике. – М.: Прогресс, 1986. – Вып. XVIII. – 386 с.
6. Реале Дж., Антисери Д. Западная философия от истоков до наших дней. От романтизма до наших дней (4) / Дж. Реале, Д. Антисери. – СПб.: Издательство «Пневма», 2003. – 880 с.
7. Quine W. V. O. Quantifiers and Propositional Attitudes / W. V. O. Quine // The Journal of Philosophy, 1956, 53. – P.177–187.
8. Ramsey F. P. On Truth / F. P. Ramsey, Ed. Rescher. – Dorbrecht, 1991. – 127 p.
9. Rescher N. The Coherence Theory of Truth / N. Rescher. – Oxford: Oxford U.P., 1973. – 374 p.
10. Thomas Aguinas. The disputed questions on truth. Translated from the definite Leonine text. 3 Vols / Aguinas Thomas. – Chicago: N. Roguery Company, 1954. – 1,5 ab.

References

1. Vejngartner P. Fundamental'nye problemy teorij istiny / P. Vejngartner. – M.: «Rossijskaja politicheskaja jenciklopedija» (ROSSPJeN), 2005. – 352 s.
2. Kanke V. A. Filosofija jekonomicheskoj nauki: Ucheb. posobie / V. A. Kanke. – M.: INFRA–M, 2009. – 384 s.
3. Kuajn U. Veshhi i ih mesto v teorijah / U. Kuajn // Analiticheskaja filosofija: stanovlenie i razvitie: Antologija. – M.: Press–Tradicija, 1989. – S.322–342.
4. Kuajn U. Ontologicheskaja otnositel'nost' / U. Kuajn // Sovremennaja filosofija nauki: znanie, racional'nost', cennosti v trudah myslitelej Zapada. – M.: Logos, 1996. – S.40–41.
5. Kuajn U. Slovo i ob#ekt / U. Kuajn // Novoe v zarubezhnoj lingvistike. – M.: Progress, 1986. – Vyp. XVIII. – 386 s.
6. Reale Dzh., Antiseri D. Zapadnaja filosofija ot istokov do nashih dnej. Ot romantizma do nashih dnej (4) / Dzh. Reale, D. Antiseri. – SPb.: Izdatel'stvo «Pnevma», 2003. – 880 s.
7. Quine W. V. O. Quantifiers and Propositional Attitudes / W. V. O. Quine // The Journal of Philosophy, 1956, 53. – P.177–187.
8. Ramsey F. P. On Truth / F. P. Ramsey, Ed. Rescher. – Dorbrecht, 1991. – 127 p.
9. Rescher N. The Coherence Theory of Truth / N. Rescher. – Oxford: Oxford U.P., 1973. – 374 p.
10. Thomas Aguinas. The disputed questions on truth. Translated from the definite Leonine text. 3 Vols / Aguinas Thomas. – Chicago: N. Roguery Company, 1954. – 1,5 ab.

Komaha L. G., *Candidate of Philosophical Sciences, Docent of Logic Department, Taras Shevchenko National University of Kyiv (Ukraine, Kyiv), ilin_vv@ukr.net*

Features of «radical translation» in a pragmatic analyticity of W. Quine: the argument from «uncertainty»

The article examines the features of W. Quine's argumentation in his concept of «pragmatic analyticity». A sens, a language, a word, a behavior in a situation of uncertainty in translation rules and their relativity is analyzed. Philosopher's arguments against the «semantic Platonism», due to the principle of «uncertainty» translation and a departure from connotations, are shown.

Keywords: *pragmatic analyticity, argument, sense, reference, linguist, language translation.*

Комаха Л. Г., *кандидат философских наук, доцент кафедры логики, Киевский национальный университет им. Тараса Шевченко (Украина, Киев), ilin_vv@ukr.net*

Особенности «радикального перевода» в прагматическом аналитизме У. Куйна: аргумент «неопределенности»

Исследуются особенности аргументации У. Куайна в его концепции «прагматического аналитизма». Анализируются смысл, слово, язык, поведение в ситуации неопределенности правил перевода, их релятивность. Показана аргументация философа против «семантического платонизма», что связано с принципом «неопределенности» перевода и отходом от коннотаций.

Ключевые слова: *прагматический аналитизм, аргумент, смысл, референция, лингвист, язык, перевод.*

* * *

УДК 1(091)(477)

Співак В. В.,
кандидат філософських наук, викладач,
Чернігівський юридичний коледж
Державної пенітенціарної служби України
(Україна, Чернігів), vova3006@ukr.net

Антоній Радивиловський та його спадщина як об'єкт історико–філософського дослідження

Робиться обґрунтування дослідження спадщини Антонія Радивиловського з позиції історії філософії. Встановлюються головні критерії, які дозволяють з'ясувати приналежність того чи іншого автора і його доробку до філософської творчості. За допомогою використання порівняльного аналізу та контекстуального підходу встановлюються відповідності та розходження при порівнянні особи Антонія Радивиловського і його спадщини з загальними критеріями, що є необхідними для класифікації особи як філософа, а його спадщини, як такої, що має філософське значення. Встановлено, що при певній невідповідності особи Антонія Радивиловського деяким критеріям модерно–академічних уявлень про філософа, його творчість і він сам мають тісні стосунки з філософськи процесом. Робиться висновок про наявність значної